

ARBEJDSMILJØSEKTIONEN
AALBORG UNIVERSITET

ARBEJDE I HØJDEN

OVERBLIK OVER REGLERNE FOR ARBEJDE I HØJDEN VED HJÆLP AF FLYTBARE TEKNISKE HJÆLPEMIDLER.

Introduktion

Formålet med denne AAU-vejledning er at formidle et groft, skematisk overblik over arbejdsmiljølovgivningens regler for arbejde i højden ved hjælp af flytbare tekniske hjælpemidler. Vejledningen er tænkt som beslutningsstøtte i forhold til at vælge det rette hjælpemiddel til en given arbejdsituation.

Reglerne på området er omfattende og af hensyn til overblikket er kun de væsentligste krav medtaget. Derfor bør vejledningen læses i sammenhæng med reglerne for de enkelte hjælpemidler. I kan finde henvisninger til disse regler sidst i dokumentet, se **Referencer**.

Vejledningen henvender sig til arbejdsmiljøansvarlige ledere og medlemmer af universitetets arbejdsmiljøorganisation – og har status af Gode Råd.

Definition og afgrænsning

Ved arbejde i højden forstås i denne AAU-vejledning arbejde, som I udfører **over nå-højde** ved at bruge **flytbare** tekniske hjælpemidler - så som skamler, stiger, stilladser og lifte - som standplads.

Vejledningen omfatter alt arbejde, herunder praksisnære studieaktiviteter m.v., hvor I bruger de nævnte typer tekniske hjælpemidler - og som udføres af **AAU-ansatte** og/eller **ikke-AAU-ansatte** (f.eks. studerende, gæste-Ph.D.) **under AAU's ledelsesansvar**.

Da præmissen for vejledningen er, at der arbejdes fra et teknisk hjælpemiddel, som er **flytbart** og ikke fast monteret, gælder vejledningen **ikke** for:

- **arbejde i højden, som udføres på eller fra fast underlag**
så som arbejde på tage, platforme, gangbroer, faste trapper, fastmonterede lejdere eller lignende, medmindre I ved sådant arbejde også anvender flytbare hjælpemidler som standplads.
- **arbejde i højden, som udføres helt eller delvist hængende**
så som rebunderstøttet arbejde (rappelling, mastearbejde o.a.) eller arbejde under brug af nedfiringstøt, f.eks. ved silo- eller kloakarbejde.

Endelig gælder vejledningen **ikke** for eksterne håndværkervirksomheder o.l., som udfører arbejde for AAU under eget ledelsesansvar. Sådanne virksomheder skal dog følge de gældende regler på området - også når de arbejder for AAU.

De væsentligste krav – kort sammenfatning

Nedstyrtningsrisikoen er den sikkerhedsmæssige hovedudfordring ved at arbejde i højden, men derudover kan arbejdet afhængigt af karakter og varighed være forbundet med forskellige andre risici og ergonomiske belastninger, f.eks. når der arbejdes nær strømførende installationer eller når der arbejdes med armene over skulderhøjde.

Når flytbare tekniske hjælpemidler bruges som standplads ved arbejde i højden, stilles der i arbejdsmiljølovgivningen krav dels til **indretningen** af hjælpemidlerne, dels til **anvendelsen** af dem.

Ved **indretning** skal forstås hjælpemidlernes fysiske udformning, konstruktion og virkemåde, inkl. mærkning. Ved **anvendelse** skal forstås enhver brug af hjælpemidlerne, inkl. ibrugtagning, udtagning af drift, betjening, vedligeholdelse, reparation, rengøring m.v.. De vigtigste krav er groft skitseret følgende:

Indretningskrav

- Hjælpemidlerne skal være **dimensioneret og indrettet forsvarligt** til formålet.
- Hjælpemidlerne skal være indrettet efter relevante EN-normer og **være CE-mærkede**. Pas derfor på med direkte import fra lande uden for EU.
Ældre hjælpemidler er dog undtaget for kravet om CE-mærkning, men skal opfylde de nationale danske regler.

Anvendelseskrav

- I må **ikke** bruge hjælpemidler, som ikke er indrettet efter relevante EN-normer og som ikke er CE-mærkede. I må dog fortsat bruge ældre ikke-CE-mærkede hjælpemidler, forudsat at de er i forsvarlig stand.
- I må bruge hjælpemidlerne alene til **det formål, som de er beregnet til**. I må ikke ved brugen overskride de begrænsninger, som følger af konstruktionen, f.eks. max.-belastning eller krav til underlag.
- I skal sikre jer, at hjælpemidlerne **efterses regelmæssigt** efter leverandørens anvisninger og/eller efter gældende retsregler for eftersyn. Eftersyn skal være **dokumenterede**, brugerkontrol dog undtaget.
- I skal tage defekte hjælpemidler ud af drift med det samme og opmærke dem tydeligt som værende ude af drift.

Særligt om oplæring og instruktion

I skal sikre jer, at **alle**, der udfører arbejde i højden ved brug af tekniske hjælpemidler under AAU's ledelsesansvar har modtaget oplæring og instruktion i anvendelsen af de pågældende hjælpemidler, **forinden** arbejdet påbegyndes.

For AAU-ansatte påhviler det nærmeste leder at sikre, at instruktionen gennemføres. For ikke-AAU-ansatte, bl.a. studerende, tilknyttet et institut påhviler det institutlederen at sikre, at instruktionen gennemføres. Brug gerne de gode råd, som er beskrevet i AAU-vejledningen **Gør, hvad jeg siger!**

Arbejdsmiljøsektionen kan på anmodning bistå ved gennemførelse af instruktion.

Det er **ikke** nødvendigt for jer at have en formel uddannelse for at bruge hjælpemidlerne, som er omfattet af denne AAU-vejledning. Dog må I kun opstille, ændre og nedtage visse stilladser, hvis I har en særlig uddannelse, som udbydes af AMU-centrene.

De væsentligste krav - oversigtsskema

Hjælpe middeltype	Indretning	Anvendelse	Uddannelse	Eftersyn
Inventar <ul style="list-style-type: none">• Siddemøbler• Borde• Skabsmøbler• M.v.	N/A	Må ikke bruges som standplads for arbejde i højden , medmindre det dokumenteres, at inventaret lever op til EN 14183 og er CE-mærket.	N/A	Ingen krav
Skamler <ul style="list-style-type: none">• Stigetaburetter• Trinskamler• Elefantfødder• M.v.	EN 14183 (EN 131) Skal være CE-mærket - ældre skamler uden CE-mærkning kan dog bruges indtil kassation. Skamler > 1 m højde betragtes normalt som stige.	Kortvarigt, let arbejde (på AAU: < 5 min.). Belastning max. 150 kg. Plant, stabilt underlag. Bør erstattes af andre hjælpemidler, hvis muligt/hensigtsmæssigt.	Instruktion	Kontrolleres af bruger (AAU har dog fortsat ansvaret for forsvarlig stand). Intet krav om dokumentation for kontrol/eftersyn.
Platformsstiger <ul style="list-style-type: none">• Trappestiger• Rullestiger• Foldestiger m. standplads• M.v.	EN 131 (EN 14183) (EN 50528) Skal være CE-mærket - ældre stiger uden CE-mærkning kan dog bruges indtil kassation.	Kortvarigt, let arbejde (< 30 min.). Max. 1/3 af samlet daglig arbejdstid. Belastning max. 150 kg. Plant, stabilt underlag. Evt. topsikring. Bør foretrækkes frem for andre stiger, hvis muligt. Bør ikke anvendes ved tungt eller kraftbetonet arbejde.	Instruktion	Efter leverandørens anvisning - dog min. 1 gang årligt. Udføres af sagkyndige. Dokumenteres i stigejournal og ved mærkning på stigen.

Hjælpemiddeltype	Indretning	Anvendelse	Uddannelse	Eftersyn
Øvrige løse stiger <ul style="list-style-type: none">• Enkeltstiger• Skydestiger• Wienerstiger• Teleskopstiger• M.v.	EN 131 (EN 1147) (EN 50528) Skal være CE-mærket - ældre stiger uden CE-mærkning kan dog bruges indtil kassation.	Kortvarigt, let arbejde (< 30 min). Max. 1/3 af samlet daglig arbejdstid. Belastning max. 150 kg. Plant, stabilt underlag. Top/bundsikring. Bør ikke anvendes ved tungt eller kraftbetonet arbejde.	Instruktion	Efter leverandørens anvisning - dog min. 1 gang årligt. Udføres af sagkyndige. Dokumenteres i stigejournal og ved mærkning på stigen.
Flytbare stilladser <ul style="list-style-type: none">• Platforme• Stigestilladser• Bukkestilladser• Rullestilladser• M.v.	EN 1004 Skal være CE-mærket - ældre stilladser uden CE-mærkning kan dog bruges indtil kassation.	Længerevarende og/eller tungt/kraftbetonet arbejde. Plant, stabilt underlag. Opklodsning max. 0,2 m. På AAU: brug kun systemstilladser, gælder også stilladsrækværk.	Instruktion (brug) Opstilling, ændring, nedtagning: <ul style="list-style-type: none">• > 3 m højde: stilladskursus• < 3 m højde: særlig instruktion	Efter leverandørens anvisning - dog min. 1 gang årligt. Udføres af sagkyndige. Dokumenteres i journal. Opstillingseftersyn dokumenteres ved stilladsskilt.
Personløftere <ul style="list-style-type: none">• Sakselifte• Edderkoppelifte• Knækarmslifte• Arbejdskurve• Byggelifte• Lastbillifte• M.v.	EN 280 Skal være CE-mærkede - ældre personløftere uden CE-mærkning kan dog bruges indtil kassation.	Længerevarende og/eller tungt/kraftbetonet arbejde. Plant, stabilt underlag (gælder ikke terrængående personløftere). Faldhindrende udstyr anvendes. 1 tilstedeværende person til nødsænkning. Må ikke anvendes af unge under 18 år (v. > 5 m arbejdshøjde)	Instruktion Transport på vej kan forudsætte særlige kørekortkrav (v. trailerlift, lastvognslift o.a.).	Efter leverandørens anvisning. Hovedeftersyn, inkl. belastningsprøve, mindst hver 12. måned. Udføres af sagkyndige. Dokumenteres i journal. Tidspunkt angives direkte på personløfteren. Gælder også gaffeltruck, som anvendes til personløft.

Eksempler: møbler og inventar

Eksempler på inventar og møblement, som trods tilforladelig udformning *ikke* er egnede som standplads for arbejde i højden - og derfor *ikke* må bruges på AAU til dette formål.

Eksempler: trinskamler m.v.

Eksempler på trinskamler m.v. til brug som standplads for arbejde i højden. På grund af manglende gribemulighed (håndstøtte) bør de så vidt muligt erstattes af andre hjælpemidler, f.eks. trappestiger med gelænder eller støttebøjle.

Eksempler: platformstiger (trappestiger)

Eksempler på trappestiger, som er egnede til lettere arbejde i højden. Længst til højre ses et eksempel på en rullestige, som under brug er stabil og yder sikkerhed mod nedstyrtning.

Eksempler: stiger i øvrigt

Eksempler på stiger. Fra venstre mod højre ses enkeltstige, alu-dobbeltstige (wienertige), træ-dobbeltstige (wienertige), skydestige samt teleskopstige (mere eller mindre sammenfoldet). Læg mærke til at dobbeltstiger (wienertiger) kan minde meget om trappestiger. Generelt er denne type stiger beregnet som adgangsvej til andet niveau, men kan dog bruges som standplads ved kortvarigt, let arbejde.

Eksempler: flytbare stilladser

Eksempler på flytbare stilladser. Fra venstre mod højre ses arbejdsplatform, stigestillads, bukkestillads samt rullestillads m. støtteben.

Eksempler: personløftere

Eksempler på personløftere. Fra venstre mod højre ses selvkørende sakselift, edderkoppelift (trailerlift), selvkørende knækarmslift (bomlift) samt arbejds kurv til gaffeltruck. Der findes flere andre typer.

Referencer

Retsregler:

- **Bkg. om indretning af tekniske hjælpemidler**
Indeholder de overordnede indretningskrav til tekniske hjælpemidler.
- **Bkg. om indretning m.v. af maskiner**
Er relevant for bl.a. personløftere. Linker til Maskindirektivet.
- **Bkg. om anvendelse af tekniske hjælpemidler**
De overordnede anvendelseskrav. I bilag 1 findes detailregler vedr. visse tekniske hjælpemidler, der anvendes ved arbejde i højden, bl.a. stilladser.

At-vejledninger:

- **Brug af transportable stiger**
- **Stilladsopstillerens ansvar**
- **Transportable personløftere med arbejdsstandplads**
- **Løft af personer med gaffeltruck**

BFA-vejledninger:

- **BFA-I: Sikker brug af transportable stiger**
- **BFA-B/A: Brug af platformstiger**

Udarbejdet december 2018, opdateret 2022 - Arbejdsmiljøsektionen/SOHP.

Spørgsmål kan rettes til Arbejdsmiljøsektionen på arbejdsmiljoesektion@adm.aau.dk